

interview

Haarlemse Sint-Bavo wil niet-gelovige bezoeker ‘de ziel van het gebouw’ meegeven

DOOR **LUUK VAN DEN EINDEN**

Architectuurminners, kunstkenners en zinzoekers: lang niet alle kerkkliefhebbers zijn gelovig. De Haarlemse KoepelKathedraal wil zijn voortbestaan daarom verzekeren met een cultureel aanbod naast de liturgie. “Maar je wilt geen attractiepark. De sacrale sfeer moet overeind blijven.”

Bisschop Jan Hendriks toont een ‘herbestemde’ biechtstoel, die tot voor kort als opslagruimte werd gebruikt. Nu kunnen bezoekers van de Haarlemse kathedraal er podcasts beluisteren. | Foto: koepelkathedraal.nl

Met onder meer een cryptemuseum en de mogelijkheid de kerktorens te beklimmen, wil de Stichting Kathedrale Basiliek Sint Bavo van de kathedraal van Haarlem een cultureel trefpunt voor een breed publiek maken. Het bisdom Haarlem-Amsterdam sluit daarbij aan met het multimediale programma *Geloof in Geluk*. Veertigduizend bezoekers per jaar is de komende jaren de ambitie. Dalende inkomsten door terugloop van het aantal kerkgangers en stijgende onderhoudskosten nopen om te kijken naar de toekomst van de kathedraal. Het financiële aspect is echter niet de belangrijkste reden voor de stichting om de kathedraal als culturele bestem-

ming te ontwikkelen. Het gebouw als kerk behouden is het doel; de Bavo moet geen commerciële plek worden. “We willen onze rekeningen kunnen betalen, maar doen niet alleen dingen die veel geld opleveren”, zegt programmamanager Nanine van Smoorenburg. De bezoekers van het monument moeten vooral de “ziel van het gebouw” meekrijgen: “Bezoekers moeten hier iets van het geloof kunnen vinden.” Hoe de balanceeroefening tussen cultuur en liturgie precies uitgevoerd moet worden, dat zijn de stichting en de parochie gaandeweg samen aan het ontdekken. “We staan op een kruispunt: de plannen zijn er, de capacitei-

ten om die te verwezenlijken nog niet”, aldus bestuurslid Arjan Smit. Het project rust vrijwel uitsluitend op de schouders van vrijwilligers, waaronder Smit zelf. “We hebben veel gewaardeerde vrijwilligers, maar dat zorgt ook voor beperkingen op het gebied van kennis en expertise.”

VINDBAARHEID

Met de parttime aanstelling van Van Smoorenburg, die een museumachtergrond heeft, komt die professionalisering dichterbij. “We moeten ons profileren met onze programmering: de inhoud moet beter op de markt”, zegt ze. Daarvoor is bijvoorbeeld betere en gerichtere sociale-media-communicatie nodig. De vindbaarheid van de kathedraal is daarbij ook nog wel een punt. De Sint-Bavokathedraal ligt namelijk net buiten het centrum van Haarlem, terwijl zijn protestantse naamgenoot, de Grote of Sint-Bavokerk, vanwege zijn centrale ligging tachtigduizend bezoekers per jaar trekt. “Het gebeurt wel eens dat mensen met kaartjes voor een activiteit van ons bij de verkeerde Bavo staan”, zegt Van Smoorenburg. Daarom onderscheidt de kathedraal zich sinds 2018 met de naam KoepelKathedraal.

Naast de culturele invulling blijft de kathedraal zijn liturgische functie vervullen; als bisschopszetel is het ten slotte een van de belangrijkste kerken van Noord-Holland. Er wordt iedere dag een Mis gevierd en de kathedraal blijft ook toegankelijk voor wie er wil bidden.

De combinatie van cultuur en geloof in goede banen leiden, is een lastige opgave, weet Smit: hoe leg je kunstkliefhebbers bijvoorbeeld uit dat de kruisbeelden in de Veertigdagentijd bedekt zijn?

Aan de andere kant kan de combinatie ook voor gelovigen spannend zijn. Uitvaarten zijn bijvoorbeeld maar op beperkte tijden beschikbaar. “Omdat de kathedraal vanuit financiële overwegingen elke dag open moet, gaat hij daar ook niet dicht voor”, zegt Smit.

“Dan kan het dus zijn dat er tijdens een uitvaart mensen met een audiotour rondlopen.”

De kerkgangers begrijpen volgens hem wel dat het behoud van de kathedraal niet alleen van hen kan afhangen. “Ze snappen dat we het gebouw voor een breder publiek toegankelijk moeten maken.”

Voorkomen dat de liturgie een ‘bezienswaardigheid’ wordt, doet de stichting door het geloof in het culturele aanbod te verwerken. “We houden de geest van de Kerk levend door die een plek in de activiteiten te geven”, legt Smit uit. “We vertellen wat het geloof voor ons betekent, dat vinden mensen ook interessant.”

Zichtbaarheid is daarbij belangrijk. Zo is bij de activiteiten van *Geloof in Geluk* altijd een priester aanspreekbaar. Daarnaast zijn er plannen om meer permanente uitleg te geven over vaste onderdelen van het interieur, vertelt Van Smoorenburg. “Drie van de vier biechtstoelen werden hiervoor als opslagruimte gebruikt. Mensen kunnen er nu podcasts in te luisteren. De vierde wordt nog altijd als biechtstoel gebruikt. We willen uitleggen wat de biecht inhoudt, zodat mensen kennis maken met de sacramenten.”

Ook is er in samenwerking met de parochie – in het bijzonder met plebaan Bart Putter – gekeken waar de grenzen liggen. Een videoscherm in de sacramentskapel is geen optie, geeft Smit als voorbeeld. “Vroeger hadden we hier in het voorjaar een bloemententoonstelling, maar daar zijn we mee gestopt. De kathedraal vol bloemen tijdens de Veertigdagentijd, dat past niet.”

Van Smoorenburg beaamt dat de gelovige ‘ziel’ van het gebouw leidend blijft. “Je wilt geen attractiepark, mensen moeten het als kathedraal blijven zien. De sacrale sfeer moet overeind blijven.” ●

Dit artikel is tot stand gekomen in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.